

JORD- OCH SKOGSBRUKSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 13/2010 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om fiske

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 7 april 2010 en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om fiske (RP 29/2010 rd) till jord- och skogsbruksutskottet för beredning.

Åtgärdsmotioner

Utskottet har behandlat följande motioner i samband med propositionen:

— en åtgärdsmotion med förslag till förbud mot nätfiske och agnade krokar inom saimenvikarens fortplantningsområde (AM 54/2007 rd — Heli Järvinen /gröna m.fl.), som remitterades till utskottet den 4 december 2007 och

— en åtgärdsmotion med förslag till skydd av saimenvikaren genom precisering av fångstgränserna i lagen om fiske (AM 38/2009 rd — Sari Sarkomaa /saml), som remitterades till utskottet den 9 juni 2009.

Utlåtanden

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet och miljöutskottet lämnat utlåtande i ärendet. Utlåtandena (GrUU 20/2010 rd och MiUU 9/2010 rd) återges efter betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- fiskeråd Eija Kirjavainen, överinspektör Roni Selén och planerare Timo-Ville Nieminen, jord- och skogsbruksministeriet
- miljöråd Jussi Soramäki, miljöministeriet

- lagstiftningsråd Liisa Vanhala, justitieministeriet
- konsultativ tjänsteman Kirsti Vallinheimo, finansministeriet
- fiskerichef Jorma Tiitinen, närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Savolax
- landskapsdirektör Matti Viialainen, Södra Savolax landskapsförbund
- skyddsbiolog Tero Sipilä, Forststyrelsen
- jurist Jenny Fredrikson, Centralförbundet för fiskerihushållning
- fiskerirådgivare Harry Härkönen, ProAgria Södra Savolax
- forskare Matti Salminen, vilt- och fiskeriforskningsinstitutet
- naturskyddsexpert Tapani Veistola, Finlands Naturskyddsförbund rf
- ombudsman Ilkka Mäkelä, Finlands Fritidsfiskares Centralorganisation
- disponent Markku Auvinen, Haukivesi fiskeområde
- styrelseordförande Timo Reponen, Kiljula delägarlag
- expert på vikarsälar Tuomo Kokkonen, Konkonsaari södra delägarlag.

Skriftligt utlåtande har lämnats av

- styrelseordförande Antti Hämäläinen, Loikansaari delägarlag
- Etelä-Karjalan liitto
- Pohjois-Karjalan liitto
- Pohjois-Savon liitto
- Finlands Yrkesfiskarförbund FYFF rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att en bestämmelse fogas till lagen om fiske med stöd av vilken statsrådet kan utfärda sådana förordningar om begränsningar av fisket som är nödvändiga för att skydda hotade djurarter. Det föreslås också att det i lagen tas in en bestämmelse om att jord- och skogsbruksministeriet genom förordning ska kunna utfärda noggrant avgränsade bestämmelser om användningen av fångstredskap, om skyddet av hotade djurarter kräver det.

Dessutom ska ägare av vattenområden och innehavare av särskilda rättigheter som gäller vattenområden ges rätt att av staten få ersättning för betydelsefulla olägenheter förorsakade av fiskebegränsningar som meddelats med stöd av bestämmelserna om bemyndigande.

Lagen avses träda i kraft efter det att den har antagits av riksdagen.

Åtgärdsmotionerna

I åtgärdsmotion AM 54/2007 föreslås åtgärder för att förbjuda fiske med nät och användning av agnade krokare inom saimenvikarens fortplantningsområde under perioden 15 april—30 juni.

I åtgärdsmotion AM 38/2009 rd föreslås preciseringar av fångstgränserna i lagen om fiske, så att jord- och skogsbruksministeriet inom kort kan utfärda en förordning om ett förbud mot fiske med nät i 77 dagar på saimenvikarens viktigaste utbredningsområde.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Allmänt

Lagförslaget innehåller sådana ändringar i den gällande lagen om fiske som krävs enligt 67 och 80 § i grundlagen. Enligt 37 § 3 mom. i den gällande lagen om fiske får jord- och skogsbruksministeriet genom förordning för viss tid förbjuda användningen av fångstredskap av viss typ eller av visst fiskesätt inom ett visst vattenområde, om bevarandet av en utrotningshotad djurstam som förekommer inom området kräver det. Utifrån det här bemyndigandet har ministeriet utfärdat en förordning om vissa inskränkningar av fisket i Saimen (223/2009), där vissa fiskeredskap och fiskesätt förbjuds för att säkra saimenvikarens levnadsförhållanden och fortplantning i dess viktigaste utbredningsområden den 1 maj 2009—30 april 2014.

Men utskottet anser att bemyndigandet i lagen om fiske är bristfälligt mot bakgrund av den gällande grundlagen, eftersom ministeriet kan tilldelas befogenhet att utfärda förordning endast i tekniska frågor och i frågor med liten so-

cial och politisk betydelse. Det ingår inte något bemyndigande i lagen om fiske med stöd av vilket statsrådet kunde utfärda förordningar om fiskebegränsningar för att skydda hotade djurarter som saimenvikaren. Med stöd av 31 § i lagen om fiske får statsrådet utfärda förordningar om hur fångstredskapen ska vara uppbyggda och när och hur de får användas, men bestämmelsen är inte avsedd att vara ett instrument för skydd av hotade djurarter.

Tillståndet i saimenvikarstammen

Utskottet konstaterar att saimenvikaren är en utrotningshotad underart av vikarsälen och den lever endast i Saimen. Enligt teoretiska beräkningar kunde en stam på ungefär 6 000 vikare leva i Saimen, om sjön befann sig i naturligt tillstånd, men bedömningen är behäftad med stor osäkerhet. I efterhand har man räknat med att lite färre än 1 000 vikare levde i Saimen på 1890-talet. Vikaren fridlystes genom en jaktförordning 1955, då stammen hade krympt och blivit mycket liten. Så sent som 1990 räknade man bara med ungefär 190 vikare vintertid. Tack vare vårdåtgär-

der vände stammen uppåt i början av 1990-talet. Saimenvikarstammen ökade 1990—2006 med cirka 2,6 procent per år. På 2000-talet har det fötts ungefär 54 kutar per år. Antalet saimenvikare i vinterstam beräknades av Forststyrelsen vara 260 individer i slutet av 2009. Det beräknade antalet 2010 är 263.

Utskottet påpekar att den positiva utvecklingen i saimenvikarstammen har stannat upp under de senaste fem åren och att nativiteten samtidigt har sjunkit. Bristen på snö under de två på varandra följande varma vintrarna 2007 och 2008 störde troligen vikarnas förökning. År 2009 hittades bara 38 levande kutar vid boinventeringarna, men man har inte kunnat hitta någon egentlig orsak till att så få kutar föddes. Den reducerade nativiteten och uppgången i dödligheten bland kutar betyder samtidigt också att stammens åldersstruktur förändras på ett ofördelaktigt sätt. På lång sikt kommer stammen att försvagas och nativiteten att sjunka. I år har nativiteten igen stigit till genomsnittlig nivå (57 kutar, varav tre påträffades döda) och kutar har också hittats i nya områden, vilket måste ses som ett positivt tecken.

Uppföljningen av saimenvikarstammen har systematiskt utvecklats ända sedan 1979 och därmed finns det uppgifter som beskriver dödligheten, dödsorsakerna och förändringarna i stammens storlek under en synnerligen lång tid. Utskottet noterar att samma metoder redan länge har använts vid uppföljningen och därmed är bedömningen av stammen synnerligen tillförlitlig. Utskottet ser det som viktigt att man fortsätter med uppföljningen och undersökningen av saimenvikarstammen och att Forststyrelsens forskningsresurser samtidigt tryggas. Dessutom bör fiskarnas och de lokala invånarnas insatser nyttiggöras i högre grad vid bedömningar av stammen.

Skyddet av saimenvikaren

Internationella naturvårdsunionen IUCN klassade 2009 saimenvikaren som extremt utrotningshotad. Dessutom finns saimenvikaren i den högsta klassen i den nationella förteckningen över utrotningshotade arter, den är med andra

ord extremt hotad. Enligt definition betyder det att en art som hör till denna kategori löper en extremt stor risk att dö ut i vilt tillstånd inom en mycket nära framtid.

Utskottet påpekar att det finns många internationella konventioner om att skydda saimenvikaren. I bilaga II till Bernkonventionen (Konventionen om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö 1979) nämns saimenvikaren bland de djurarter som ska skyddas. Varje avtalsslutande part ska vidta åtgärder för att säkerställa ett skydd för de arter som nämns i bilagan. Bland dem finns saimenvikaren.

Enligt EU:s habitatdirektiv (92/43/EEG, bilaga II och IV) hör saimenvikaren till de strikt skyddade arterna. För att verkställa skyldigheterna i habitatdirektivet bör målet för Finlands del vara att en gynnsamma bevarandestatus uppnås för saimenvikaren. Därför är det mycket viktigt att vi kan tillämpa effektiva lagstiftningsmetoder, om frivilliga metoder inte visar sig vara tillräckligt effektiva. Utskottet påpekar att Finland av EU-kommissionen i maj 2010 fick en formell underrättelse om skyddet av saimenvikaren.

De faktorer som mest hotar saimenvikarstammen är klimatuppvärmningen, död i fiskeredskap, de splittrade utbredningsområdena och den störda förökningen. Enligt undersökningar har man inte på 2000-talet kunnat påvisa att miljögifterna och avtappningen i Saimen skulle ha påverkat stammens utveckling. Klimatförändringen och de åtföljande försämrade förhållandena för bobygge och förökning utgör ett hot mot saimenvikarstammen, som är beroende av is och snö. Den globala uppvärmningen gör att istäcket på Saimen inte blir lika långvarigt som förr och att det inte bildas sådana drivor vid stränderna som lämpar sig för bobygge.

Klimatförändringens skadliga inverkan på vikarstammen kan inte påverkas på kort sikt. Med tanke på skyddet av saimenvikaren har de skyddsåtgärder som vidtas i form av fiskebegränsningar blivit ännu viktigare i och med att fortplantningsförhållandena har försämrats på grund av de milda vintrarna. Det är nödvändigt

att hindra dödligheten bland saimenvikarna, som blir bifångst av fiske med nät. Det gäller i synnerhet kutarna.

För närvarande förbereds en strategi för skyddet av saimenvikaren i brett förankrat samarbete under ledning av miljöministeriet. Det primära syftet med strategin är att uppnå en gynnsam bevarandestatus för saimenvikaren, så att denna på lång sikt kan fortleva som en livskraftig stam inom hela utbredningsområdet och åter sprida sig till de områden där den tidigare förekommit. Ett mellanliggande mål i strategin för 2009—2011 är att få stammen att växa från 260 individer till minst 400 senast 2020. Utskottet ser det som nödvändigt att skydda saimenvikarstammen och få den att växa så att en gynnsam bevarandestatus nås enligt målen.

Frivilliga skyddsåtgärder

Man har försökt minska dödsfallen orsakade av fångstredskap bland saimenvikare genom frivilliga avtal mellan Forststyrelsen och delägarlagen för att begränsa fiske med nät och vissa andra fångstmetoder och genom jord- och skogsbruksministeriets förordning som innehåller tekniska bestämmelser om fångstredskapen och förbjudna fiskemetoder. Systemet med avtalsförfarande startade redan i början av 1980-talet, men har blivit betydligt mer omfattande först den senaste tiden. Utskottet ser det som nödvändigt att de frivilliga åtgärderna för att skydda saimenvikaren snabbt effektiviseras i syfte att nå målen för skyddsstrategin.

De frivilliga avtalen mellan Forststyrelsen och delägarlagen om förbud mot fiske med nät plus andra behövliga bestämmelser har under det senaste året ökat mycket snabbt, vilket är en positiv utveckling. Det område med begränsningar som avtalen om vårfiske täcker in omfattar för närvarande redan 1 652 km², varav 1 562 km² är avtalsområden som gäller delägarlag och 91 km² är statliga vattenområden kontrollerade av Forststyrelsen i saimenvikarens viktigaste fortplantningsområden. Även om avtalsområdet har vuxit mycket snabbt det senaste året, finns det fortfarande några områden som inte ingår och där avtal om fiskebegränsningar omgående måste

upprättas för att skyddet av kutar ska bli effektivare. Det finns för närvarande fyra delägarlag som totalt vägrat ingå avtal. Deras vattenområden omfattar sammanlagt 13 km². Dessutom har 55 delägarlag undantagit delar av sina vattenområden från avtalen (sammanlagt 192 km²).

Avtalen mellan Forststyrelsen och delägarlagen på Saimen har inte alla samma innehåll, utan de skiljer sig från varandra i någon mån. I en del av avtalen är det bestämt att vårens förbud mot nät med fiske ska upphöra vid midsommar och i andra står det att förbudet upphör i slutet av juni. Vissa avtal gäller tills vidare och andra bara ett år. Det är angeläget att förbättra avtalssystemet så att avtalen blir möjligast samordnade och tillräckligt effektiva och omfattande med avseende på skyddsåtgärderna, menar utskottet.

Bättre frivilliga skyddsåtgärder kombinerat med effektiv rådgivning och information kan också påverka den lokala befolkningens, fiskarnas och båtfararnas inställning till skyddet av vikaren på ett positivt sätt. Insatserna får bättre genomslag om skyddsåtgärderna är lokalt accepterade och öppet bereds i samråd med lokala intressegrupper. Utskottet framhåller också att man i samarbete mellan alla berörda parter aktivt bör försöka utveckla fiskemetoderna och redskapen i den riktningen att alla dödsfall som hänför sig till fångstredskap minskar också under andra årstider än på våren. Fångsttekniken bör aktivt utvecklas för att motverka dödsfall bland vikare, särskilt i fråga om nät, ryssjor och katsar.

Avtalsförfarandet

Utskottet framhäver att dagens system med frivilliga avtal bör kvarstå och förbättras. En fördel med avtalsförfarandet är att besluten om fiskebegränsningar fattas lokalt och att delägarlagen därmed i större omfattning åtar sig att iakttä och övervaka begränsningarna inom sina egna vattenområden. Den avtalsenliga ersättningen till delägarlagen är 170 euro/km². Den har hållit samma nivå ända sedan början av 1980-talet, då de första avtalen tecknades. För närvarande finns det sammanlagt 248 gällande avtal. Den nuvarande fiskelagen föreskriver ändå inte om

avtalssystemet och Forststyrelsen är inte med stöd av lagen behörig i frågor som gäller fiske inom privata vattenområden. Därför föreslår utskottet att generella bestämmelser om avtalssystemet skrivs in i en ny 37 b § i lagen om fiske.

Utskottet föreslår att närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Savolax härfter ingår avtalen i egenskap av statlig regionförvaltningsmyndighet enligt lagen om fiske. Staten kan naturligtvis ingå privaträttsliga naturskyddsavtal utan någon uttrycklig lagbestämmelse. Men utskottet anser att skyddet av vikaren förenklas om lagen om fiske kompletteras med generella bestämmelser om systemet med skyddsavtal och om närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Savolax tilldelas en särskild uppgift som gäller hela det område där saimenvikaren förekommer. Centralen ska fortsättningsvis betala ut s.k. toleransbidrag för saimenvikare till yrkesfiskarna. Utskottet ser det som nödvändigt att skyddsavtalen upprättas på närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Savolax i samråd mellan fiske- och miljömyndigheterna och med hjälp av Forststyrelsens expertis.

Dagens avtal är tecknade mellan ägarna till vattenområdena (delägarlagen) och Forststyrelsen och de är privaträttsliga, så de kan inte direkt överföras till närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Savolax. Utskottet anser att Forststyrelsens nuvarande avtalssystem bör avvecklas och att Forststyrelsen bör befrias från sina betalningsskyldigheter som nämns i avtalen. Det som också talar för ett uppsägningsförfarande är att avtalen behöver preciseras, bl.a. i fråga om påföljderna av brott mot avtalen. Forststyrelsen bör säga upp avtalen efter att perioden med fiskebegränsningar (15 april—30 juni) gått ut i år.

Det är nödvändigt att närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Savolax efter att ha sagt upp avtalen ingår nya avtal med delägarlagen så att de i stor omfattning är i kraft innan nästa period med begränsat fiske börjar. Forststyrelsen ska bistå centralen i frågor som gäller ändringarna i avtalssystemet. Utskottet noterar också att centralen bör tilldelas de medel som behövs för att betala ut de avtalsenliga ersättningarna. Rent konkret ska det ske genom en budgetöverföring

från Forststyrelsen till närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Savolax 2011. (*Förslag till uttalande 2*)

Besluten om begränsat fiske når ganska bra ut till dem som fiskar med nät om det är delägarlagen som ingår avtalen. För att få fiska med nät måste man nämligen i regel få ett fångstredskapsmärke av den som säljer tillstånd för delägarlagets räkning. På så sätt får de som fiskar med nät senast när de köper fisketillstånd veta vilka lokala fiskebegränsningar som gäller i delägarlaget. För att övervakningen av besluten om begränsat fiske i det område där saimenvikaren förekommer ska vara effektiv måste övervakningssamarbetet ytterligare intensifieras mellan Forststyrelsen, polisen, fiskeområdena och delägarlagen. Utskottet ser det också som påkallat att delägarlagen alltid vidtar de åtgärder som lagstiftningen medger mot de delägare som bryter mot de avtal som delägarlaget har ingått med myndigheterna. Dessutom förutsätter utskottet att man vid översynen av fiskelagens bestämmelser om tillsyn och straff med det snaraste kompletterar lagen med möjliga bestämmelser om påföljder för brott mot avtal om skydd av saimenvikaren. (*Förslag till uttalande 1*)

Yrkesfisket

Saimen är ett viktigt område för yrkesfiske. I Vuoksens vattenområde (Södra Savolax, Sydöstra Finland, Savonselkä och Paasivesi i Norra Karelen), där saimenvikaren huvudsakligen förekommer, bedrivs yrkesfiske på heltid av fler än 30 personer och på deltid av ca 10 personer. Begränsningarna av fisket i syfte att skydda saimenvikaren har försvårat och rentav till en del hindrat yrkesfiskarnas fiske med nät och ryssja. Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet bedömer att begränsningarna hittills har haft relativt liten inverkan på yrkesfisket som det är uppbyggt i dag.

Utskottet ser det dock som viktigt att yrkesfiskarna får ersättning till fullt belopp för sina förluster som beror på skyddet av saimenvikaren. Den handlingsplan som Europeiska kommissionen har godkänt gör det möjligt att betala ut toleransbidrag till yrkesfiskarna på Saimen. Jord- och skogsbruksministeriet förbereder för närva-

rande ett nytt ersättningssystem. Den modell för kompensation av sälskador som redan används i havsområden lämpar sig inte direkt för insjöar, så därför tas det nu fram ett specifikt system för Saimen för att ersätta yrkesfiskarna för förlusterna på grund av skyddet av saimenvikaren. Systemet för ersättningar till yrkesfiskare i syfte att samordna yrkesfisket och skyddet av saimenvikaren bör bli klart snarast möjligt, framhåller utskottet.

Bemyndigandena att utfärda förordning

Enligt 37 a § 1 mom. i lagförslaget kan användningen av fångstredskap av viss typ eller av visst fiskesätt förbjudas genom förordning av statsrådet för en tid av högst fem år inom ett visst vattenområde, om bevarandet av en djurart som med stöd av naturvårdslagen har förklarats vara hotad och som förekommer i området kräver det. I och med bemyndigandet kommer bestämmelserna härnäst att finnas i en förordning av statsrådet och inte i ministerieföreskrifter som tidigare. I sitt utlåtande noterar grundlagsutskottet att begränsningar av de grundläggande fri- och rättigheterna ska föreskrivas genom lag, vara noggrant avgränsade och tillräckligt exakt definierade.

Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet ska det för en tid av högst fem år och för ett visst vattenområde kunna utfärdas detaljerade bestämmelser av teknisk natur om fångstredskapens konstruktion och användning och detaljerade bestämmelser om fångstredskapens användningstid, om bevarandet av en sådan hotad djurart som avses i 1 mom. kräver det. Eftersom användningen av fångstredskap av viss typ inom ett visst vattenområde enligt föreslagna 37 a § 1 mom. kan förbjudas genom förordning av statsrådet, skulle det vara konsekvent att man genom förordning av statsrådet också kan utfärda begränsningar enbart om fångstredskapens användningstid. Därför är det enligt grundlagsutskottet motiverat att flytta bestämmelsen till 1 mom. och låta den omfattas av statsrådets rätt att utfärda förordning.

Det betyder enligt grundlagsutskottet att det förbud som avses i lagen inte kan föreläggas ett

sådant vattenområde för vilket ett särskilt avtal redan har ingåtts mellan myndigheterna och ägaren eller innehavaren av en särskild rättighet, eftersom det då inte finns anledning att utfärda bestämmelser om förbud. Om avtalet ingås med närings-, trafik- och miljöcentralen, är det fråga om ett myndighetsavtal. Grundlagsutskottet anser att målet för skydd tillgodoses inom de områden som har gällande avtal. Således anser utskottet att statsrådets förordning inte ska tillämpas på områden som omfattas av gällande avtal, om målet för skyddet av saimenvikaren nås med hjälp av de begränsningar av fisket som de frivilliga avtalen innehåller. Avtalen ställer alltså inget hinder för att utfärda en förordning, utan avgränsar bara tillämpningen av förordningen. Trots en eventuell förordning ser utskottet det som nödvändigt att de frivilliga avtalen fortsätter att gälla. Om målen för skyddet av saimenvikaren inte nås genom frivilliga avtal, är det nödvändigt att effektivisera skyddet med hjälp av en förordning av statsrådet.

Ersättningar

Om ett förbud förorsakar ägaren till vattenområdet eller innehavaren av en särskild rättighet betydelsefull olägenhet, har han eller hon rätt att få full ersättning av staten med stöd av 37 a § 1 mom. Den föreslagna bestämmelsen om ersättning är enligt motiveringen till propositionen också avsedd att gälla personer som betraktas som yrkesfiskare. Utskottet understryker att utfärdandet av förordningar med stöd av 37 a § i praktiken betyder att yrkesfiskare ska få full kompensation för de olägenheter som begränsningarna förorsakar näringsverksamheten.

Med hänvisning till propositionen och övrig utredning anser utskottet att propositionen är behövlig och motiverad. Utskottet tillstyrker lagförslaget med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Detaljmotivering

37 a §. Enligt föreslagna 37 a § 1 mom. ska ett förbud enligt statsrådets förordning kunna gälla bara en viss tid, i högst fem år. Grundlagsutskot-

tet påpekar i sitt utlåtande att det föreslagna förbudet är av sådant slag att det vid behov måste kunna förnyas genom en ny förordning. Det kommer troligtvis att ta lång tid innan den utrotningshotade saimenvikarstammen har återhämtat sig. Därför föreslår utskottet att giltighetstiden enligt 37 a § 1 mom. ska omformuleras till "fem år åt gången".

Enligt 37 a § 2 mom. i lagförslaget kan det genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet för ett visst vattenområde utfärdas detaljerade bestämmelser av teknisk natur om fångstredskapens konstruktion och användning och detaljerade bestämmelser om fångstredskapens användningstid. Grundlagsutskottet noterar att när användningen av fångstredskap av viss typ inom ett visst vattenområde kan förbjudas genom förordning av statsrådet utifrån 37 a § 1 mom., skulle det vara konsekvent att man genom förordning av statsrådet också kan utfärda begränsningar enbart om fångstredskapens användningstid. Utskottet föreslår att rätten enligt 37 a § 2 mom. för jord- och skogsbruksministeriet att utfärda förordning om användningstiden för fångstredskap flyttas upp till 37 a § 1 mom. och i stället tilldelas statsrådet, så som grundlagsutskottet föreslår i sitt utlåtande.

Grundlagsutskottet påpekar dessutom att tröskeln för att utfärda förbud och begränsningar enligt formuleringen i lagförslaget är mycket hög i ett lagstiftningssammanhang som detta, eftersom de kan utfärdas först i det skedet då bevarandet av en hotad djurart kräver det. Grundlagsutskottet föreslår att 37 a § 1 mom. ändras på det sättet att det blir aktuellt att utfärda förbud genom förordning av statsrådet om förbudet behövs för att bevara en livskraftig stam av en hotad djurart inom ett område, och inte först i det skedet då en sådan art nästan helt och hållet har försvunnit därifrån. Utskottet föreslår också att 37 § 1 mom. ska väga in åtagandena enligt habitatdirektivet. För att kraven enligt habitatdirektivet mer exakt ska framgå av bestämmelsen, bör också meningen om villkoren för att tillämpa skyddsbestämmelserna preciseras med "och för

att en gynnsam bevarandestatus för arten ska nås".

Enligt föreslagna 37 a § 2 mom. ska tekniska bestämmelser i jord- och skogsbruksministeriets förordning kunna gälla bara en viss tid, i högst fem år, i likhet med de föreslagna statsrådsförordningarna ovan i 1 mom. Därför föreslår utskottet att giltighetstiden enligt 37 a § 2 mom. ska omformuleras till "fem år åt gången" utifrån motiveringen till 37 a § 1 mom. ovan.

För att kraven i habitatdirektivet också ska framgå av 37 a 2 mom., föreslår utskottet att meningen om villkoren för att tillämpa skyddsbestämmelserna i 2 mom. preciseras med "och för att en gynnsam bevarandestatus för arten ska nås" utifrån motiveringen till 37 a 1 mom. ovan.

37 b § (Ny). Utskottet föreslår att generella bestämmelser om ett avtalssystem om frivilliga fiskebegränsningar och förbud mot fiske för att skydda saimenvikaren tas in i en ny paragraf i lagen om fiske. Utskottet föreslår att närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Savolax i egenskap av statlig regionförvaltningsmyndighet enligt lagen om fiske härfter ingår alla avtal i hela det område där saimenvikaren förekommer. Staten kan ingå privaträttsliga naturskyddsavtal utan någon uttrycklig lagbestämmelse. Men utskottet anser att skyddet av saimenvikaren förenklas om lagen om fiske kompletteras med generella bestämmelser om systemet med skyddsavtal.

Utskottet anser att avtal ska ingås för de områden som är viktigast med tanke på skyddet av saimenvikaren. Utskottet föreslår att avtalen ska kunna ingås för högst fem år åt gången. Det är också angeläget att avtalen kan förnyas efter att de har gått ut, eftersom det krävs långsiktiga insatser för att skydda saimenvikaren.

Åtgärdsmotionerna

Utskottet godkänner lagförslaget med ändringar enligt betänkandet och i övrigt enligt propositionen med motiveringen i betänkandet och föreslår därför att åtgärdsmotionerna förkastas.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

*godkänner lagförslaget med ändringar
(Utskottets ändringsförslag),*

*förkastar åtgärdsmotionerna AM
54/2007 rd och AM 38/2009 rd och*

*godkänner två uttalanden (Utskottets
förslag till uttalanden).*

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av lagen om fiske

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen av den 16 april 1982 om fiske (286/1982) 37 § 3 mom., sådant det lyder i lag
526/1996, samt
fogas till lagen nya 37 a—37 c § som följer:

37 a §

Genom förordning av statsrådet kan användningen av fångstredskap av viss typ eller av visst fiskesätt förbjudas för en tid av högst fem år åt gången inom ett visst vattenområde och utfärdas detaljerade bestämmelser om den tid då fångstredskapen får användas, om det behövs för att en djurart som med stöd av naturvårdslagen har förklarats vara hotad ska förbli livskraftig och för att en gynnsam bevarandestatus för arten ska nås i området.

Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet kan för en tid av högst fem år åt gången och för ett visst vattenområde utfärdas detaljerade bestämmelser av teknisk natur om fångstredskapens konstruktion och användning (utesl.), om det behövs för att en sådan hotad djurart som avses i 1 mom. ska förbli livskraftig och för att en gynnsam bevarandestatus för arten ska nås i området.

(3 mom. som i RP)

37 b § (Ny)

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Savolax och ägaren till ett vattenområde eller innehavaren av en särskild rättighet till ett vattenområde får ingå ett avtal om att begränsa och förbjuda fiske i ett visst vattenområde för att saimenvikarstammen ska förbli livskraftig och för att en gynnsam bevarandestatus ska nås för saimenvikaren. Avtalet kan ingås för högst fem år åt gången.

37 c § (37 b §) (Som i RP)

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

Utskottets förslag till uttalanden

1. Riksdagen förutsätter att man vid över-
synen av fiskelagens bestämmelser om

*tillsyn och straff med det snaraste kom-
pletterar lagen med bestämmelser om*

påföljder för brott mot avtal om skydd av saimenvikaren.

2. *Riksdagen förutsätter att anslagen för naturvård fullt ut används för naturvård, inklusive skydd av saimenvika-*

ren, när medlen för skyddsavtal överförs från Forststyrelsen till Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Savolax.

Helsingfors den 10 juni 2010

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jari Leppä /cent
vordf. Pertti Hemmilä /saml (delvis)
medl. Lasse Hautala /cent (delvis)
Hannu Hoskonen /cent
Anne Kalmari /cent
Johanna Karimäki /gröna
Lauri Kähkönen /sd

Esa Lahtela /sd
Mats Nylund /sv
Klaus Pentti /cent
Petri Pihlajaniemi /saml (delvis)
Kari Rajamäki /sd
Katja Taimela /sd
Pekka Vilkuna /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Jaakko Autio.

RESERVATION

Skyddet av den hotade saimenvikaren är en ytterst akut och befogad åtgärd. Vikaren bidrar till den regionala utvecklingen och en starkt attraktivitet för Östra Finland som varumärke. I det avseendet har det naturligtvis varit viktigt med frivilliga åtaganden och skyddsinsatser som gjorts i landskapet Södra Savolax. Det är särskilt viktigt att fiske med nät är förbjudet mellan 15 april och 30 juni. Det väsentliga är förstås att begränsningarna också är motiverade och rätt avpassade med tanke på skyddsbehovet. Dessutom är det viktigt att fritidsfiskarna kan anpassa sig efter begränsningarna och iaktta dem. Det är ett klart bättre alternativ både för vikaren och fritidsfiskarna att de områden där fisket är begränsat är intakta och klart angivna i en förordning än att de på grund av avtal med delägarlagen är uppsplittrade. Merparten av delägarlagen är inte organiserade och en ännu större del är inte aktiva, så som Fritidsfiskarnas Centralförbund uppger i sitt utlåtande. En fjärdedel av alla delägarlag i hela landet har vattenområden som är mindre än 50 hektar.

Skyddet av hotade arter kräver absolut mer skyndsamma insatser än vad som varit möjligt i fråga om saimenvikaren. Därför behöver både statsrådet och jord- och skogsbruksministeriet bemyndigas att utfärda förordning enligt propositionen. Enligt den färskaste bedömningen utgör kutarnas utbredningsområde i Saimen över 2 100 km². Frågan har heller inte behandlats i någon större utsträckning i de andra landskapsförbunden i Östra Finland. I motiveringen till propositionen hade det behövts en bredare analys av propositionens konsekvenser för fritidsfisket och en granskning av möjliga åtgärder för att anpassa fritidsfisket till de fiskebegränsningar som är nödvändiga för att skydda hotade arter. För att säkra yrkesfiskarnas ekonomiska villkor ser jag det som absolut nödvändigt att de eftersatta ersättningarna rättas till så att skyddet av saimenvikaren blir hållbart och överskådligt.

Det är nödvändigt att synpunkterna ovan uppmärksammas för att säkra skyddet av vikaren och också för att åtgärda den avigsidan att fritidsfiskare som fiskar med nät inte föreslås få några ersättningar alls.

Helsingfors den 10 juni 2010

Kari Rajamäki /sd